

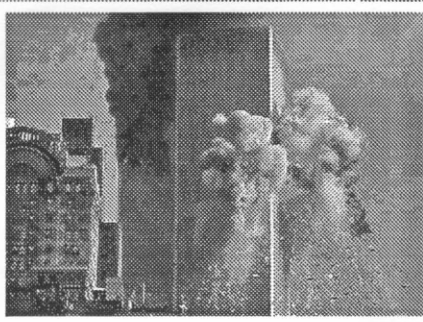
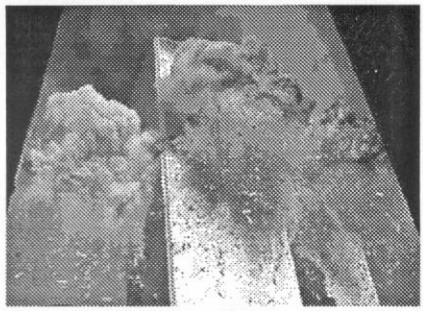
Lutherrózsza

2002. szeptember

Templomunk harangja.
Szentelve: 2000. dec. 17.

A Tatai Evangélikus Egyházközség lelkesítő információs hírlevele. Alapítva Urunk 1992. esztendejének adventjében. Megjelenik havonta. Kapják a gyülekezet tagjai és Tata vonzáskörzetének evangélikussága – valamint az érdeklődők. Készült: 200 példányban. Kiadó: Franko Máttyás evangélikus lelkész. Tel./Fax: 34-487-834 E-mail: frankom@axelero.hu

Képek, melyek kitörölhetetlenül bennünk maradnak... érzések, melyek hosszú évek múltán is újra és újra felvetődnek bennünk... gondolatok, melyek a visszhangzó miértekre próbálnak választ keresni:

2001. szeptember 11.

Dátum, ami korszakot zár és nyit. Szertefoszlott a huszadikszázadi ember álomképe toleranciáról, biztonságról.

Újra kell fogalmaznia értékeit, bármennyire is nehezebbre esik...

Gyülekezetünkben nyáron többször láthattuk **Dr. Richard von Fuchs** evangélikus testvérünket, aki New Yorkban él. Már a neve is elárulja, hogy családi gyökerei Európából eredeznek. Pozsonyi édesapja, északnémet édesanyja – 1927-ben vándoroltak ki Óbudáról. A dédnagyapja a felvidéken, Lócsén volt evangélikus lelkész. S a „Fuchs-ok” kalandos történetének jelene is érdekességgel szolgál: Richard felesége, Etelka magyar, akinek édesanyja itt él Tatán. Amit tizenöt esztendővel ezelőtt még talán „ügyként” kezelt volna valamilyen hírszerzési osztály, az mára az élet természetes része: Richard hatéves kislfia, Max, fiammal önfeledten játszik az udvaron, miközben én kérdéseket teszek fel a társadalomtudományok doktorának, hogyan is látja egy esztendő távlatából szeptember 11-ikét.

Hogyan élte meg szeptember 11-ikét, mint newyorki?

Éppen otthon voltam, s az erkélyünkről – mivel a metropolis másik részén lakunk – távcsővel néztük az eseményeket. Filmszerű volt, mintha nem is valóság lenne. Az eszünk jól tudta, hogy egy ilyen erejű robbanás ezrek életébe kerülhet, de valahogyan a szív, a lélek ezt nem tudta valóságként felfogni.

Hogyan látja egy év távlatából az eseményeket?

Szeretném két részre bontani gondolataimat. Az első részben talán arról beszélnék, hogyan látja egy amerikai át-

lagpolgár az eseményeket, s utána a magam személyes véleményét taglalnám.

Azzal a szomorú ténnyel kell kezdenem – jóllehet nem végeztem közvélemény-kutatást –, hogy honfitársaim több mint fele, az első napok sokk-élményét hamar elfelejtette. Mára maradt a pusztá bosszú. Más

következtetésre nagyon nem is juthatnak, hiszen a hivatalos politika is inkább a katonai megtorlás eszközével él. A napi hírek a médiában a szó szoros értelmében *tartalmatlanok, gyakorlatilag semmitmondóak*. Így aztán nem csoda, hogy távolságból élük meg az eseményeket. A World Trade Center elleni támadás –

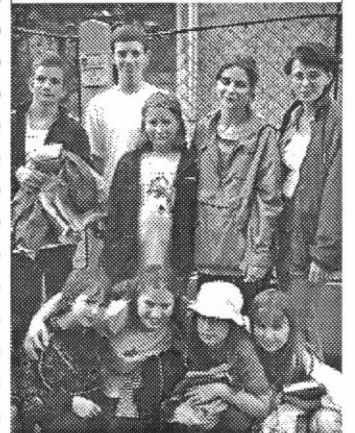
jóllehet ez Amerika szívében történt – mégis olyan távoli, mint Afganisztán bombázása. Különbösen is, Bush az elnök, az ő dolga dönteni ilyen kérdésekben. Ha Bush azt mondja a médiában, hogy az arab világ *irigykedik*, s azért támadta meg Amerikát, akkor az bizonyára úgy is van. Kevesen értik vagy akarják megérteni, hogy a háttérben egészen más erők hatnak.

Az biztos, hogy ezt a nagyon komoly leckét, amit 2001. szeptember 11-én adtak fel az amerikaiaknak, az *amerikaiak legalább fele nem tanulta meg*. Továbbra is elhiszik, hogy ez a keleti politika járható útja: erőszakra erőszakkal válaszolni. Ha Amerikában sírnak az özvegyek, akkor sírjanak Afganisztánban, s mindenütt, ahol szimpatizálnak vagy helyeslik ezt a terroristámadást.

Amit én a legnagyobb problémának tartok, s zavar is, hogy eltelt egy esztendő, de gyakorlatilag az amerikai társadalomban eddig egyetlen egy nyilvános párbeszéd sem hangzott el arról, hogy esetleg lenne valamilyen alternatíva a katonai megtorláson kívül. Az bizonyos, hogy az arab világ-

HÍREK

Augusztus 10-11. között gyülekezetünk otthon adott az Óbudai Ev. Gyülekezet hittanosaiknak. A képen az elutazás előtt a csoport egy része látható.

Gyülekezetünkben látogatást tett **Karl Georg Marhoffer**, a luxemburgi testvérgyülekezetünk igazgató lelkésze, aki 24-én du. 6 órakor szeretetvendégség keretében előadást tartott „*Protestáns identitással egy katolikus országban a jövő keresztény céljaiért*” címmel. Az első képen **Karl Georg Marhoffer** és **Dr. Nagy Erzsébet** (fordító) látható, míg a másodikon a hallgatóság.

A vártnál ugyan kevésbé, de így is „egy vasárnapi fél gyülekezet” tudott eljönni erre a kedves alkalomra. Köszönet mindazoknak, akik munkájukkal, felajánlásaikkal hozzájárultak a szeretetvendégség sikeres lebonyolításához.

ban igen sokat szenvednek az emberek, de biztos hogy a militarista megoldás az egyetlen járható út? Iszonyatos pénzösszeget kell kifizetni egy olyan katonai akcióért, amely csak szenvedést, pusztítást, s halált okoz, mindenekelőtt pedig gyűlöletet táplál! **Ha már fizetünk, nem lenne jobb ha nem löszerekre, rakétákra, bombákra, hanem kenyérre adnánk ki ezt az iszonyatos mennyiségű pénzt!?**

Sajnos szomorúan kell megállapítanunk, hogy a harmadik évezred elején az amerikai átlagpolgár értékrendjében nem a lelki dolgok állnak az első helyen. Sokkal fontosabb téma a fizetés, a biztosít-

tások, az autók, a minél gyorsabb előbbre-jutás, a sikeres élet – s még ki tudja mi minden más –, és az sem vigasztalhat, minket, hogy ez világlelenség.

Ami legnagyobb szomorúságom a szeptember 11-iki történetben, hogy sem Bush elnök, sem a tanácsadói, de az amerikai nép többsége sem ismeri fel azt a harmadik évezred-eleji tény, hogy **tartós béke csak igazságosság alapján jöhet létre.**

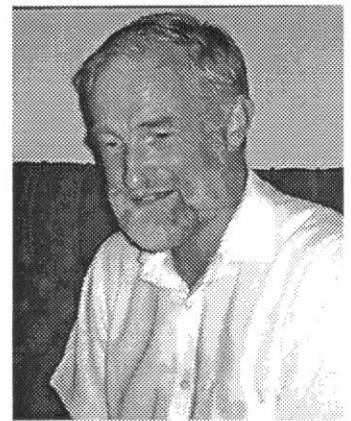
Az egyik idős barátom, amikor átéltük a szeptember 11-iki terrortámadást, a következőt mesélte nekem: „*Tudod, én megjártam a háborút, borzasztó érzéseket éltem át. Sok-sok bajtársamat lőtték ki mellőlem, de soha nem perlekedtem az Istennel, hanem mindig hálát adtam neki: Köszönöm Uram, hogy nem én voltam, aki elesett, köszönöm, hogy megtartottál!*” Engem ez a hiteles vallomás arra figyelmeztet és tanít, hogy az ember nagyon is önző teremtmény... Az élet kemény harcában sok-tízezer ember bukik el naponta – terrortámadás nélkül is –

s ahogyan a hétköznapi tragédiákból nem tanul az ember, ugyanúgy nem tanul egy-egy keményebb leckéből sem.

Mi a véleménye a toleranciáról és a kulturális különbözőségek mindennapi ütközéséről?

Amerikai vagyok, de megvallom őszintén életem túlnyomó részében nem volt szorosabb kapcsolatom más kultúrájú emberekkel. Ebben talán benne van az az általános szokás, hogy ha pl. egy fehér lakta utcában 6-8%-ot éri el a színes bőrűek aránya, nos akkor a fehérök szép lassan más lakásmegoldás után néznek... A kultúrák igyekeznek blokkban megmaradni. Talán ennek köszönhető, hogy nem volt dolgom sem színes bőrűekkel, sem más vallásúakkal, pl. zsidókkal. Az utóbbi időben azonban változott helyzet. Abban a newyorki evangélikus gyülekezetben, ahová most is járunk Max fi-am az egyetlen fehérbőrű, a többség mexikói.

Érdekesen alakul a világ a 3. évezred elején. Azt gondolhatnánk, hogy pl. a jó anyagi

helyzetbe kerültek segítenek a saját kultúrájukhoz tartozóknak. Nos nem ez az általános. A nagy autó, a jó lakás, a pezsgő élet, az ÉN szükségleteinek-igényeinek kielégítése a fontos, a többi a háttérbe szorul. Különösen a fiatalok szociális érzéketlensége szembe-tűnő...

Mégis azt gondolom, hogy vannak biztató jelek is. Erősödnek a helyi közösségek, a lokális cselekvés egyre nagyobb teret kap. Az Isten munkálkodik. A parancsolataira – amik jók és védenek – oda kell figyelnünk, mert ez adja a belső békénket, de a külső békének is ez az alapja.

Leibler Chiel belátta, hogy nem embernek való az ő mármarososi élete és Leibler Chiel feljött Pestre.

Tulajdonképpen azt sem tudta, hogy mi az, Pest. Vagy legalább nem tudta, hogy miért lehet megélni Pesten és miért nem lehet Rahón. Csak érezte, belátta, hogy sokan vannak ók Rahón fókaszírra vágyó szegény kazár eszkimók. Leibler Chiel követte hát a többi példáját, a többiét, akik mint gyámoltalan éjjeli bogarak, nekiröpültek Pestnek, a nagy világhírességnek.

Mialatt vitte rázva, dübörögve a haragos ércmasina két apró gyermekével és a feleségével, még nem tudta, hogy mit fog csinálni, hogyan fogja kezdeni odafönn a nagyvárosban. Eszébe se jutott előlött gondolkodni. Leibler Chiel egy istenhívó ember – mit ember – zsidó volt, aki minden gondját eleve a jó Istenre hártotta. Nincs mit ennie? Majd lesz. Az Úr nem hagyja el a benne bízottakat. Ruha kéne, mert a meglévő már lelóg róla? Isten felruházta már Ádámot és Évát is a paradicsomban, pedig azok nem is voltak egészen az igaz hiten. Hát majd csak meglesz valahogy övele is.

Igy gondolkodott Leibler Chiel. És ha az egész vonaton a sok, az étellel kétségbeesetten birkózó ember között nem is

volt reménytelenebb egzisztencia, mint az övé, Leibler Chiel olyan gondtalanul és vidáman nézett e jövő elé, mint senki más.

Egész éjjel utaztak. A két gyerek jobbról balról nekivetve fejét anyja ölén, nyugodtan aludt a gyér pislogású lámpa libegő, sárgás fényében. Az asszony feje ide-oda ingott a vonat rázásának megfelelően és a nagyobb zökkenőknél

ami évenként házbér fejében kijárt.

Messze, bent az Alföldön robogott már a vonat és a hajnal kezdett vörös derengéssel szerteáradni a messze síkságon. Leibler Chiel lassan, lábujjhegyen, hogy fel ne ébressze az alvókat, előszedte az imaszereket, felrakta magára a talliszt, a tefilint és a felkelő nap felé fordulva, amerre Jeruzsálemet sejtette, elmondotta a reggeli imádságokat.

***

Emanuel József

Leibler Chiel útja

Az itt olvasható történetet majd száz esztendő. Ezt az „egypercest” egy zsidó újság lapjain találtam – évekkal ezelőtt. Az írás a szekularizáció (elvilágiasodás) útját mutatja be egy egyszerű zsidó ember életén keresztül – mély igazságokkal fűszerezve.

ijedten nyílt fel egy pillanatra a lecsukódott szemhéj, amelyből az álomtól kifejezéstelen szemgolyó kandikált értelmetlenül kifelé.

Leibler Chiel nézte jólesően, különös ellágyulással a három alvót és büszkeséggel vegyes gyönyörűség járta át a szívét. Ime az ő családja, akiért dolgozni fog Pesten, akiknek pénzt fog keresni, pénzt, sokat és megveszi nekik Rahón a házat, ahol eddig laktak, de ahol már nem lakhattak tovább, mert nem tudták már tovább fizetni az ötven forintokat,

A vonat megállt és Leibler Chiel egyszer csak ott találta magát a szegény családjával a nagy, zajos, forgatagos városban. Körüskörül, mint odahaza a vásáron, szakadatlanul szaladgáltak az emberek felfelé, lefelé, jobbra, balra, mindenfelé. És Leibler Chiel az ő alkalmazkodóképességének finom

ösztönével már sejtette, homályosan, hogy neki is így kell majd szaladgálni, nem nézve senkire, nem tekintve semmire, az élet nagy zsidvásárján. De nem bánta, mert ott volt neki a kicsi kis családja, akiért dolgozni kellett és akiért szívesen, örömmel dolgozott.

És ha elfogták volna kétségek azíránt, hogy meg tudja-e majd állni helyét a kezdet lenyűgöző nehézségeiben, hát akár vissza is fordulhatott volna rögtön. De ez eszébe sem jutott neki. A „Semberche”, a jó Isten odafönn a kék-

séges mennyekben, vigyáz az ő népére és mannat hullat nekik a kietlen, kenyértelen pusztaságokon.

Leibler Chiel hát elszállásolta a kicsi családját valami régóta Pestre szakadt rahói ismerősnél és nekiindult a város meghódításának. Birokra kelt a nagyvárossal, amely annyi ezer meg ezer embert igaz le naponként, de amelyet még csak olyan kevesen hajtottak jármuk elé. Leibler Chiel vértézve ment ebbe a küzdelembe; Leibler Chiel nem volt egyedül. Vele volt az ő, szinte vakságig menő hite, az ő ártatlan meggyőződése, amellyel a saját igénytelen kis ügyét, egész Izrael ügyévé emelte, akin a felsőbb hatalmaknak segíteni becsületbeli kötelesség.

Valami boltiszolgai alkalmazást kapott egy hitsorsosnál és dolgozott és fáradt egész nap, reggeltől napestig. Egy hónapos szobát bérelt a családjának közös konyhával és Leibler Chiel az első este, amikor behurcolkodtak, úgy érezte magát benne, mint az igazak a paradicsomában.

Péntek délután volt, az első péntek, amit mint pesti lakástulajdonos élt át és már erősen közelgett az este. Leibler Chiel tudta, mivel tartozik Istennek, aki őt eddig ilyen szépen megsegítette, kapta hát magát és indult hazafelé, hogy átöltözködve a templomba menjen.

– Hová megy? – kérdezte a főnöke.

– A templomba.

– Ugyan! És ki fog itt nekem dolgozni?

– Szombaton?! – tört ki Leibler Chielből az elszörnyedt méltatlankodás.

– Szombat, nem szombat, mindegy az szegény barátom. Most nincs Rahón és szakítani kell a régi erkölcsök iránti érzékenységgel.

Leibler Chiel ijedten hallgatta a cinikus beszédet. De lelke még erős volt, edzett és gondolatait még a havasok tiszta levegője járta át. Nyugodt határozottsággal levetette a kék munkáskötényt és arcán egy kis szomorúsággal, de annál több energiával elköszönt az üzletből, hogy soha többé vissza ne térjen oda.

***

Egyszerű ember volt ez a Leibler Chiel, egyszerű, de erős. Olyan fából való, melyből a hősöket szokta faragni az élet szeszélyes masinája. Ellentállás kell ezeknek, küzdelem, ahol érvényesülhet a bennük felhalmozódott ősergia. Ilyen embereknél a jólét csak tespedéshez vezet.

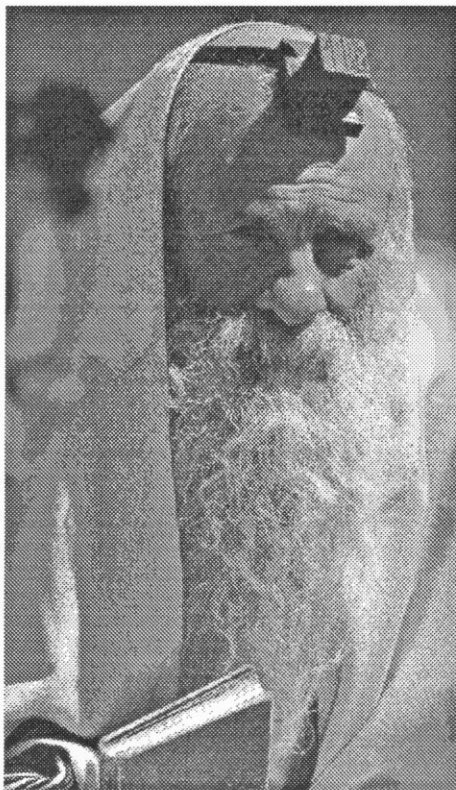
Új foglalkozás után kellett néznie. Egy pár forintot szerzett valahonnan és felcsapott utcai árusnak. Egyszer az utcasarkon árulta a mandulát, mazsolát, télen meg narancsal, datolyával kereskedett az utca népe között. Aztán újévi kártyák, képeslapok, majd pálmaágak és ünnepi imádságoskönyvek következtek.

Leibler Chiel gyarapodott. A következő évben megüresedett valahol

egy kapualja és ott állandósította eddig ide oda vándorló üzletét. Az egész olyan egyszerű volt. Leibler Chiel dolgozott és munkájának megvolt az eredménye. A szerencse is segítette: az utca, ahol Leibler Chiel tanyáját felütötte, mind formalmasabb lett. Leibler Chielnek már tisztességes kétszobás úrlakása volt, a gyermekei szépen öltözködtek, éhesen nem feküdtek le sohasem; Leibler Chiel útban volt a jómód Parnasszusa felé.

És ekkor különös, addig soha nem érzett érzések lepték meg őt. Először csak a szíve fájt és szelíd, határozatlan sajnálkozásféle motoszkált az agyában. Később, ahogy a vagyon nőtt, amikor már szép, fényes üzlete volt a Király utcában és hatszobás lakása a körúton, érzelmi erőteljesebb alakor öltöttek, már nem fájdalmat, haragot érzett Leibler Chiel, látva szombaton üzletének szomorúan lezárt redőnyeit és keblében keserű lázadozás kelt a vallás ellen, az Isten ellen, aki íme tétlenségre kárhoztatja őt, mikor dolgozni akar és mikor dolgozni oly szép. Oly szép és hasznos.

Leibler Chiel már egész más ember volt, mint évekkel ezelőtt. De ez érthető volt, mert akkor még ő volt rászorulva az égiek kegyes támogatására, míg ellenben most egyedül is elég erősnek érezte magát és most ő volt az adományozó fél, tőle követelt a vallás áldozatokat, keserves, fájó lemondásokat.

Leibler Chiel nem ment vissza soha többé Rahóra és egy péntek estén - a kezdet szerény félnkségével bár - nyitva maradt a királyutcai üzlet, a Leibler Chiel üzlete...

FILMIKLUB

FILMIKLUB

FILMIKLUB

FILMIKLUB
FILMIKLUB

Szeretnéd tartalmasan eltölteni a szombat délutánodat-estédet?

Kedved lenne beszélgetni érdekes és fontos dolgokról?

Már konfirmáltál?

Akkor nálunk a helyed!
GYERE!
VÁR a

FILMIKLUB!

Mit ajánlunk?

Nemcsak megnézheted jó társaságban filmjeinket (*Mózes, József története, Tízparancsolat, Barabás, Ben Húr, Quo vadis?, Jézus élete, Luther élete stb.*) hanem utána elmondhatod, ütköztetheted véleményedet mások véleményével is. Nem tagadjuk, hogy idővel olyan filmeket is szeretnénk megnézni, melyek kiindulási alapját képezhetik egy-egy fontos témának: életünk célja, Isten akarata, erkölcsi törvények, világvége stb.

Az alkalmak szombat délutánonként 4 órakor kezdődnek – nálunk!

Első: szept. 21.

Szeretettel várlak!

Franko Máttyás
ev. lelkész

FILMIKLUB!

A Nagy Találkozás

TATA

2002. szeptember 13-15.

eled
agyok

FILMVETÍTÉS! FILMVETÍTÉS!

EGY FILM, melyet több, mint 3 milliárdan láttak eddig a világon

EGY FILM, melyet 712 nyelvre szinkronizáltak már

EGY FILM, melynek hatására 128 millió ember élete változott meg

Jöjj, s hívogass másokat is!

Szervezők:

A tatai római katolikus plébániák, a református és evangélikus egyházok, a tatai evangélikus kis közösségek, a Timóteus Társaság valamint Tata Város Önkormányzata.

A „Jézus élete” című film bemutatása az alábbi helyszíneken: Paneuropa

Filmszínház; Művelődési Központ; Fazekas utcai Általános Iskola.

A belépés díjtalan!

Vetítések minden alkalommal 18.00 órakor.

én

Gyáva csavargó vagyok.
Csodálkozom, hogy még szeretnek.
Testemen bélyeg,
Ki ad helyet egy ilyen féregnek.
Szomorú bohóc vagyok.
Gyötrődöm és hallgatok.
Mint aki nem fél, úgy csinállok.
Ócska ékszerdoboz vagyok.
Nincsenek bennem ékszerek.
Lehet, hogy kidobnak,
Még nem kellek senkinek.
Játszózó gyermek vagyok.
Játszom lélek játékaimmel,
Itt a tudatlanság küszöbén.

Napjaink meglehetősen új, kialakulatlan erkölcsi légkörében igen nehéz megtalálniuk önmagukat a – gyakran teljesen magukra hagyott – fiataloknak. Ha nem nyújtunk számukra vezérfonalat, amelyhez igazíthatják az életüket, akkor sajnos bizonytalanok, megkeseredettek, kétségbeesettek lesznek.